

Масниця на Київщині. 19-поч.20 ст.

Скільки тої зими... весна не за горами. Збігли М'ясниці, збіжить і Масниця.

Ой Масничко, Масничко.

Яка ти східна.

Якби тебе сім неділь,

А посту - їдна (1,132).

Ой Масляна, Масляна,

Яка ти маленька.

Якби тебе сім неділь,

А посту їдненька (2).

Масницею, Масляною, Колодієм, Колодкою, Сиропустом на Київщині називають улюблене, голосисте, прадавнє народнє свято, що відзначається останнього тижня перед Великим постом. Масниця - тиждень колодійних обрядодійств із в'язанням, чіпленням, волочінням колодок; тиждень взаємних гостин, балів з ритуальними стравами; веселощами, піс-

нями, танцями, перевдяганням (ряженням). Масниця - це і катання на конях, ушанування Власія (Велеса), прощання з вечорницями, поминання померлих, церемонія прощення тощо.

Назви свята походять від слів Масний, масло, сир, позаяк на Масницю споживають, зазвичай, страви з набілу (молочні).

Як і кожне значне свято Масницю зустрічали, справляли і проводжали. До Масниці готувалися старанно і заздалегідь, особливо в останні два тижні, що називалися «Всеїдний» і «Переступний».

Як відомо, від Різдва до Масниці тривають М'ясниці (м'ясоїд), коли можна було їсти вдосталь м'ясних страв.

Два останні тижні перед Масницею - «Всеїдний» і «Переступний» були своєрідною прелюдією до цього свята. На «Всеїдному»

Надія Степанівна Зяблюк

тижні віруючим дозволялося споживати будь-яку їжу, в тому числі скоромну (молочну і м'ясну) кожного дня. А вже «Переступного» тижня у пісні дні (середа та п'ятницю) не годилося їсти скороми. «Всяєдна через те, що в цей тиждень не посять ні п'ятниці, ні середи, а все їдять» (3,43).

«Переступний - цебто перехід, переступ до Посту. Тут уже треба глядіти середи і п'ятниці, а як хто, то й у понеділок їдять за постом» (4,91).

«Переступний тиждень - значить, що уже переступило, що у середу і п'ятницю не можна їсти скоромне» (5,170).

На Київському Поліссі Всеїдний тиждень називали також «Усередний» або «Поминальний». Цього тижня у суботу старші люди поминали своїх «дідув» і «бабув» (6,89).

За церковним календарем, Всеїдний позначений як тиждень Блудного сина. У народі уникали в ці дні гуляти весілля.

«У цім тижні ніхто не вінчається і весілля не справляє, бо кажуть, що буде блудить котресь із супругів» (7,270).

«У мене подруга повінчалася у неділю Заблудну і нещасливе, нікудишнє життя було в неї» (8).

Весілля поспішали справити парубки і дівки на Переступному тижні, бо вже на Масляному могли гуляти весілля хіба що вдівці та вдовиці.

Переступний тиждень завершувався М'ясопусною неділею, коли заговлялися на Масницю, себто востаннє перед Великим постом їли м'ясо, відпускали, не споживали м'ясо протягом восьми тижнів аж до Великодня. До речі, у Західній Європі М'ясопуст називають Карнавалом, від італійського «карне-вале», що дослівно означає «прощай м'ясо» (9,71).

«Масницю везуть!» Мал.. М.І.Ткаченка, 1897р.

До М'ясопусної неділі, на Заговини (Запусти) готували на Київщині багато м'ясних страв: ковбаси, печеню, піріжки з м'ясом, запечені кури, капусту, холодець (стужені ніжки свинячі чи товарячі), через що Запусти називали «Ніжкове Пущення» (10,91).

На Пущення кожен намагався донесочу наїстися вареного й печеного м'яса, ковбас та сала, бо вже після Заговин про м'ясне геть і не згадує цілих вісім тижнів, аж поки на Великдень не розговіється.

Заговляли на Масницю сім'єю, запрошуючи на бенкет («баль», «беседу») братів, сватів, кумів, свояків, сусідів, приятелів. За столом їли, пили, співали аж до півночі, а що не з'їдали, залишали на столі до ранку, вірячи, що вночі прийдуть на Запусти всі небіжчики. Молодь заговляла окремо від дорослих. Парубки та дівки у вечорничній хаті влаштовували складку.

На Київщині до 20-х років XX століття на Заговини горілки не пили (11,189).

Благовірні на Ніжкове Пущення довго не балювали, а повечерявши, вдягали нову сорочку і лягали спати. Вірили, що в цю «передмасну, судну неділю буде страшний суд» (12,222).

Про згадані вище два передмасничні тижні в народі існують перекази, повір'я, прикмети: «Всеїдна до Переступної летить в гості бурею, снігом, морозом... а Переступна їде до Масляної в гості човном».

Отож, за М'ясопусною неділею, з понеділка починалася Масниця. Про те, що Масниця була неабияким народним святом, свідчить уже те, що кожен день Масничного тижня мав свою назву. Ці дні на Київщині називали:

**Понеділок - окаянний,
Вівторок - щасливий,
Середа - бабський,
Четвер - жирний,
П'ятниця - пісний,
Субота - конечний,
Неділя - чорний (13,28).**

До речі, назва «чорна неділя» побутувала майже в усіх місцевостях України.

Про Масницю - перше весняне свято українців, ідеться також у статті автора «Масниця в Україні» (14,26).

На Київщині Масницю святкували весело, балі справляли повсюдно. Скрізь було людно, лунали музика, співи, розмаїті звуки.

«Коли приїде Масниця, то так і блукають по селу. Те їде од кума, те - од тестя. Який-небудь чоловік зготує дуже гарний обід, покличе сусідів, кумів, сватів і всі разом обідають. Починають грати, танцювати» (15,78).

«Масляну справляють для того, щоб замастити скоромні речі і приступити до довгого семитижневого посту» (16,180).

Найголовнішою обрядовою масничною стравою повсюдно в Україні були вареники з

«В'язання колодки» Мал. А.Скірчелло, 1896р.

сиром, щедро обмішані маслом і сметаною. На Київщині приспівували:

**Масляна, Масляна,
Як на тебе добре жить,
Варенички з сиром їсти,
Ще й горілочку пий (17,52).**

Готували вареники з сиром із пшеничного чи гречаного борошна щодня і в кожній оселі.

Вареники їли всі в родині, ними пригощали гостей. «Вареники довели, що й хліба не дали» (18,45).

«Цілу Масницю їли вареники з гречаної мучки з сиром. Гарно споживані» (19).

Завбачливі господині припасали сир у діжечках, починаючи з Пилипівського посту.

Вареники з сиром у Масничний тиждень - не лише національна страва. У давнину вона була ритуальною, пов'язаною з люнарною символікою (14,29).

Адже Масницю справляють на місяці-молодику. «Масничний місяць заговляється варениками» (20,26). Вареник - символ молодого місяця, форму якого він передає.

На Київщині, окрім вареників, на Масницю споживали налисники з сиром, «колотуху», «насирники», оладки, млинці, пампушки, «ражанку», молочний кисіль, «киселицю», а також «шуляки» (із головок квашеної капусти), яйця, рибу. Рибу та яйця готували на коров'ячому маслі (21). До слова, вареники з сиром є ознакою Масниці в українців як «бліни» в росіян.

«Катання Масниці», катання на кінних санях, «фургалі», спусканих з пагорбів, співи, танці - улюблені забави Масничного тижня.

Часом в гостях забували про власну оселю, цілими днями й ночами без угаву співали й танцювали під заспів і трієсті музики. Пригравали й на затулці від печі, і на рублі з качалкою, і на гребінці, і на горшках та мисках де-

«Ряжені» Мал.. М.І.Ткаченка, кін. 19 ст.

рев'яними ложками. Ось уривки з деяких масничних пісень:

**«Масляна, Масляна, яка ти добренька,
Якби тебе сім неділь, а посту однеденька».**

**«Діду, діду, шовковая борода,
Чом ти мене не продав, як була я молода,
Ой, бабко, бабко - сивая голубко,
Тим я тебе не продав, що бігаєш прудко...».**

**«Ой чарочко петухо,
Та чого в тебе сухо,
Ой випили тії жінки,
Що не люблять горілки...».**

**«Ой під вишенькою, під черешенькою,
Там, ой, стояв дід з молодесенькою...».**

**«Ой зелене жито, зелене,
Хорошії гості у мене,
Тільки серденько моє схне,
Ой моя мила заміж йде...».**

**«Ой я доброго панотця,
Випиваю до денця...» (22,46).**

На Сквирщині жінки дуже рано в понеділок збиралися в одну хату і балювали (іли, пили). А це для того, «щоб рано навесні корови бігали». Трохи згодом ішли чоловіки за жінками і вже разом розважалися в одній хаті, а ввечері - в другій і так цілий тиждень (23,71).

Своєрідним «поїздом» волочилися по селу старі баби від оселі до оселі на Васильківщині. Вони садовили на перекинутий ослін господину тієї хати, куди вирушали, та ще й прив'язували її вірвовкою. Відтак, до ослона

впрягалися дві баби, а третя баба (чи то дід) поганяла. Отак везли, прив'язану, аж до її хати, а відтак - розв'язували і всі гуртом гостювали в неї. Таким робом іздили увесь тиждень (24,149).

Подекуди під час волочіння жінки перебиралися «за козаків»: вдягали шаровари, шапку, чіпляли «вуса» і підперезувалися солом'яним перевеслом. При цьому в'їжджали до хати на справжньому коні або замінювали коня на палицю (7,280).

Чоловіки робили «живого коня» із кількох наймолодших зі свого товариства охочих, зв'язуючи їх до купи. Ряження в «машкари», коли чоловіки перевдягалися в жінок, а жінки - в чоловіків, а молодь - у старців, циган, ведмедя, козу і т. ін. відбувалося уже на «широку» масницю, починаючи з четверга.

Ряжені робили обходи цілою компанією по хатах, збираючи данину харчами (масло, сир, яйця) для продовження гулянки.

Та все ж найхарактернішою особливістю святкування Масниці на Київщині та інших місцевостях України було вшанування Колодія. Колодійні обрядодії та пісні, що їх супроводжували, виконувалися заміжніми жінками. На загальний увесь Масничий тиждень проходив під знаком Колодія. У понеділок Колодій народжувався, у вівторок його хрестили, в середу «похрищують», у четвер Колодій справляв Масляну, в п'ятницю помирав, у суботу Колодія ховали, у неділю «притоптували» (25,255).

Отже, головною подією понеділка, першого дня Масниці, було народження Колодія. Готувалися до свята Колодія дуже ретельно, бо ж народження Колодія «селянство святкує подібно до народження звичайної дитини: п'є, співає, танцює, восхваляє» (25,255).

Напрочуд колоритне драматичне дійство, цілу містерію на честь народження Колодія, божества весняного сонця, розігрували жінки в понеділок на Звенигородщині. Дійство описав у 1905 році дослідник народної культури, селянин Іван Лисак (7,278-279).

На жаль, збереглося замало відомостей для реконструкції повного обряду святкування Колодія упродовж усього Масничного тижня на Київщині.

Із багатьох ритуалів, якими супроводжувалося Колодійне свято, найкраще збереглося по всій Україні обрядодія «в'язання», «чіпляння», «волочіння» Колодки. Колодка - головний атрибут і символ Колодійного свята. Часто й саме свято Масницю називали просто «Колодка». У давнину Колодка - дерев'яні колода, брусок, поліно, палиця. За Колодку могли правити і качалка, ослін, ступка, вінок. З кінця XIX ст. в українських селах і містах Колодкою стали називати і відповідно прив'язувати, чіпляти букети квітів, подарунки (хлопцям - пояси, вишиті сорочки, шапки, а дівчатам - хустки, стрічки, сержки, цукерки тощо).

Починали в'язати колодки із понеділка, в день народження Колодія. В'язали колодки кожен день упродовж Масничного тижня, збиралися групи жінок і ходили по оселях, де були неодружені повнолітні парубки та дівки, а особливо до тих парубків, що невдало сваталися, й дівок, що відмовляли сватачам. Одним із мотивів в'язання колодок було своєрідне покарання парубків і дівок, котрі не скористалися з весільного сезону (м'ясниці) і не побралися. Колодку чіпляли також і їхнім батькам - за те, що вчасно не оженили сина чи не віддали заміж дочку. Чіпляли їм дерев'яну колодку або велику колоду до ноги, руки, на груди чи спину. При цьому гурт прибулих виспівував обрядові пісні.

**Ой сьогодні не неділя,
А сьогодні Колодія,
А сьогодні колодка,
Бо горілка солодка (26,9).**

Покарані не мали права самі знімати колодку, поки не відкупляться грішми або цукерками, горілкою, горіхами тощо. Часто після викупу господар дому запрошував гостей до столу і розпочиналося частвування. Непристойним вважалося виявляти незадоволення чи відмовлятися від викупу.

Своєрідно відбувався обряд чіпляння колодки на Фастівщині. Там молодіці, зустрівши парубка, попереджали його про те, що йому вчеплять колодку. Парубок готував пригощення і чекав гостей. Жінки приносили колодку - подарунок (матерію на сорочку або штани). Парубок щедро пригощав прибулих, а на завершення забави повинен був «покатать

Масницю» - всіх молодичь провезти на санях кілька сажнів сам «у запражку», а вже опісля запрягав коней і розвозив гостей по домівах.

На Білоцерківщині матері за допомогою колодки, дбаючи про своїх дітей, вели «переговори» щодо їх майбутнього одруження. Так, жінка, маючи дочку і уподобавши сина сусідки, чіпляла тій на праву руку колодку - нову кольорову хустку. За такий дарунок слід було удвох погоститися. У випадку, коли сусідці пропозиція була не до вподоби, вона мала право зняти вчеплену колодку, прив'язавши хустку іншій сусідці, дочка якої їй більше імпонувала (22,45).

На Богуславщині парубки в останній день Масниці карали незасватаних дівок і підстаркуватих парубків, чіпляли їм колодки. «Ото вулицею ідуть парубки, хитаючись як молоді дубки, колисані від вітру. На парубках білі й сиві смушеві шапки, білі кожухи, підперезані широкими зеленими й червоними поясами; широкі шаровари, яких ніде більше не носять. Ідуть, а як тільки зустрінуть дівулю, що дріботить у червоних сап'янцях, з коралями і дукачами (срібними та золотими грошима) завішаними на шії, з віночком на голові і стрічками; дівку, що в кінці запуст ще не засватана, швидко ловлять її й чіпляють бідачці з тилу кусок деревини. Також можуть у родичів дівчини зняти і винести ворота, а хатні двері зачорнити смолою. Так мстяться дівці за відмову вийти заміж. Те саме діяли і з парубками, які в «літах», а до вінця не квапляться» (27,243).

Слід зауважити, що дівки не чіпляли колодки парубкам прилюдно, на вулиці. Вони в'язали колодки парубкам на заговинах у неділю, в останній Масничний день у вечорничній хаті (про останні вечорниці молоді скажемо згодом).

Відомо, що перед Масницею закінчувався період весіль. Масниця була тижнем останніх зібрань молоді, позаяк у Великий піст, упродовж семи тижнів, молодь не збиралася на вечорниці й досвітки.

На Масничному тижні всі вечори вважалися «святими», а тому було за гріх працювати, особливо заборонялося прясти. З цієї причини досвітки на Масниці не проводилися. Зате у молоді була щаслива нагода збиратися щовечора на вечорниці для дозвілля зі співами, іграми, танцями. Найгучніше гуляння було в останній день Масниці, на Запусти. Тоді, в неділю, молодь влаштовувала складку з нагоди закінчення сезону вечорниць і прощання з Масницею. Та найголовніше - саме тоді дівки й парубки справляли Колодія. Маснична складка відрізнялася від інших складок не тільки наповненістю обрядодійств і, найперше, колодійних, а й ритуальними стравами. Після масових весіль у зимовий м'ясоїд парубоцькі й дівочі гро-

Дівчата у святковому одязі з села Мисайлівка на Богуславщині. Київщина, 1912 р.

мади чисельно зменшувалися. Ті дівки і парубки, що не вступили в шлюб, як і їхні батьки, потрапляли в час Масниці під громадський осуд. Їх змушували «тягати» колодку. У молодіжних гуртах на Масничних вечорницях, а особливо на Запусти, добиралися нові пари із парубків, що входили в молодіжну громаду ще з минулого року, і дівок, що не захотіли виходити заміж чи через молодість, чи з іншої причини. Дівчата-«вибірки» до гурту не йшли, вони чекали на вдівців. А ще парубоцькі й дівочі громади поповнювали свої лави, приймаючи до гурту молодь з дівчат і хлопців.

Посвячували хлопців у парубки під час Масниці. На Богуславщині (Пороссі) батько хлопця, що забажав стати членом парубоцької громади, повинен був справити синові новий одяг: шаровари, широкі, як «Чорне море», чоботи на підківках, сиву шапку; пояс зелений або червоний; чорний «лейбик» (куртку) до стану, «мережаний» (обшитий вузькою тасьмою). Прибраний ось так хлопець ішов до двох старших парубків (ватажків), запрошував їх до своєї хати на гостину і просив прихильно поставитися до його вступу в товариство. Після спільної трапези старші парубки приводили кандидата в парубоцтво до однієї з хат, де молодь «справляла бахуса» і там представляли його як нового «товариша». Тут теж потрібно було пригостити всіх парубків. Отож, після довгих перемовин і гострих кпинів на адресу новачка, його приймали до товариства, подавали йому руку як рівному і цілували. Часто хлопцеві при цьому влаштовували своєрідний екзамen: «а косити вмієш?», «а молотити?» і т. п. Новоспечений парубок мусив також здобути прихильність дівок - пригостити напоєм, роздати подарунки (стрічки, коралі, пацюрки, цукерки). І коли вже за загальною згодою хло-

пець ставав членом громади, то вибирав собі товаришку, яка теж недавно почала дівувати (була прийнята до кола дівок) і ще не мала своєї пари (27,243).

На Білоцерківщині кандидата у парубки випробовували на відвагу, на вміння танцювати й співати. Претенденти на парубоцтво, яких називали вовкулаками, намагалися демонструвати гідність, сміливість, відвагу і вміння «гуляти з дівчатами» (28,39).

Хлопці, прийняті до парубоцької громади, набували нового соціально-вікового статусу (29).

Як ми уже зазначали, найважливішим днем на Масничному тижні для дорослої молоді була неділя - Масничне Пущення, Заговини.

Щоб якнайкраще справити Колодія і попроситися с Масницею та зимовими вечорницями, молодь влаштовувала складку: парубки наймали велику хату і музик, дбали про напої та подарунки для своїх подруг, а обов'язком дівок було прибрати вечорничну хату й приготувати розкішну вечерю з продуктів і страв, принесених з дому. До свята ретельно готувалися. Справити «Колодія», «Колодку» для молоді було найголовнішою подією на святі Масниці. Пущення для молоді було останньою можливістю для «взаємних залицянь і майбутніх матримоніальних (шлюбних) маневрів» (22,44). Усі складові святкування мали бути досконалими: інтер'єр хати, де відбувалися дійства; музичний супровід; страви, приготовлені дівками. Та й самі учасники молодіжного зібрання повинні бути вбрані у свою найкращу святкову одіж.

На жаль, у межах нашої розвідки ми не маємо змоги докладно розповісти про кожну із зазначених вище складових.

Нагадаємо тільки, що молодь дуже прископливо ставилася до своєї зовнішності. На батьківщині Тараса Шевченка, наприклад (кінець XIX-початок XX ст.), парубки носили

Волочать колодку. МНАП України, 2007р. (Музей народної архітектури і побуту України)

«вишиті сорочки, чорні жилетки, широкі штани в чотири поли, картузи, піджаки-»козачки» на три хвалди. А пояси парубки носили непримінно зелені. А як не зелений пояс на парубкові, то він стидається вийти між парубки!... У дівок як год, так і друга мода. Оце тоді вона буде дівка, як у неї є ягняча свита гарна, чорна як жук, зібрана у сильно дрібненькі фалди... і ще опережиця жовтим поясом... А ще багато дечого треба: щоб була чиркисова здорова хустка..., чоботи кізлові, намисто... стрічка або дві і більше... і до стрічки ленти усякого цвіту... ну іще сережки, обручка» (30, 48).

Молодь на Масничному тижні прибиралася якнайкраще, бо уже у піст не годилося носити яскравий одяг і, найперше, червоних плахт, запасок, спідниць, чобіток, поясів. Не можна було й вплітати червоних кісників, стрічок, чіпляти червоне намисто.

Вечерю на Запусти дівки готували пишну (вареники, пиріжки, сир зі сметаною, локшини, яйця, колотуху, рязанку, рибу та ін.).

Вареники ліпили з сиром, вишнями, яблуками, товченими грушами, капустою тощо.

Дівки на сміх підкладали парубкам вареники з перцем, борошном та ін.

На Київському Поліссі на «Масляніє запуски» пекли дівки з яєць бабку-горгуна. Пекли горгуна у полив'яній макітрі. Горгуна подавали наприкінці вечері. Господиня вечорничної хати ставила «макотру» на стіл і казала: «Хто більше заплатить, той буде горгуна бить». Переможець, розбивши макітру, перерізував горгуна на четверо і накладав у миски. Їли парубки і дівки горгуна ложками (31).

Цей обряд має дохристиянське походження. Посуд розбивали в знак закінчення жертвоприношення. Посуд, що послужив божеству, не міг служити людям.

Відомо, що складки (складчини) молодь влаштовувала на великі свята. Та якщо на Різ-

двяну складку парубки і дівки частину коштів могли заколядувати, то на Масничну хіба що «вициганити» ряженням, колодками тощо. «Хлопці та дівчата наряджаються в старці, старі баби, в чорти і ходять по хатах вдень і вечір, де їх потчують квасом, варениками, пирогами, млинцями і густою пшоняною кашою з молоком» (32,413).

«У п'ятницю або суботу наряджаються у машкару й водять селом» (33,344).

Гріхом не вважалося взяти деякі продукти в батьківській коморі, що не осуджувалося батьками. Матері охоче давали дочкам продукти для складки, бо колись і самі ходили на вечорниці.

Поблажливо ставилися сільські господарі і до того, що парубки викрадали у них курку чи ще якусь живність («і ми були молоді»). Зрештою, це свідчить про архаїчність і традиційність цього звичаю.

Зауважимо, що бенкет молоді у Масничну неділю тривав, здебільшого, цілу ніч. «На це Масляне Пущення можна гулять до самого

світа хоча проти Посту. На це Пущення, кажуть, світ засновувався» (34,420).

До великої оселі, заздалегідь вибраної і підготовленої молоддю, надвечір сходилися парубки й дівки, святково вбрані, здебільшого парами. В'язання колодок відбувалося після вечері. Хто не мав пари, виходив з вечорниць після вечері, «щоб не тягти колодки».

На Білоцерківщині парубок на знак великої прихильності до дівчини в'язав їй «колодку», себто перев'язував червоною стрічкою праву руку. За це дівчина повинна була разом з ним випити «на здоров'я», а під час Великодних свят тому парубкові «віддати колодку», подарувавши йому тридцять крашанок і п'ять писанок. Знову ж такі парубок, якщо був небайдужий до дівчини, при цьому повторно дарував їй нову стрічку. З часом кількість крашанок і писанок скоротилася до трьох.

Не тільки парубки, а й дівки на цих вечорницях чіпляли «колодки», себто прив'язували до руки парубка хустку або стрічку. Парубок за Колодку пригощав дівку чаркою горілки і запрошував її до танцю. Ця обрядова дія для закоханих була справжнім випробуванням. Дівки непомітно спостерігали за парубками, чи вони задоволені і охоче носять їх «колодки».

Бувало, що парубок одразу повертав «колодку» нелюбій дівчині, щоб не подавати їй надії і звільнитися надалі від виявів її симпатії (22,45).

На Запустах молодь танцювала до нестями за увесь Великий піст, коли танцювати заборонялося. Співалося й багато пісень: масничних, жартівливих, до танцю, просто ліричних. Тільки не годилося співати на Масницю весільних пісень.

Кілька слів про колодку. В Україні віддавна існували дві колодки: колодка одружених (переважно, жіноча) і колодка молодіжної (переважно, дівоча). Обидві колодки відрізнялися як своїм завданням, так і характером.

Катання Масниці. МНАП України, 2007р.

Масничні пісні. Фольклорний колектив із м. Лисянка Черкаської обл. МНАП України, 2005р.

Якщо метою колодійних обрядодійств одружених було регулювання, стимулювання репродуктивних сил природи і людності, то завданням молодіжної колодки були парувальні, матримоніальні мотиви. Жіночу колодку «тягали», «волочили», молодіжну колодку «чіпляли», «в'язали». Дівоча парувальна колодка мала цнотливий характер і не передбачала близьких стосунків, позаяк в Україні існувало строге табу на дошлюбні інтимні взаємини.

«Колодки не тягали, а так - перев'язували лентами руки парубкам. А парубки за це давали гроші. Перев'язували праву руку вище ліктя тим, кого любили. Купували метр красивої ленти, в'язали бантиком. Парубки задавалися лентами. Як в'язала дівчина, то казала: «Шануй, не кидай мою ленту». І жартувала: «Я тебе перев'язала, може й ми перев'яжемося». Перев'язували ленти на вечірці. Один вечір в'язали. Сходилися у хаті, у людишки. Ми нічого їй не платили. Вона жи-

ла сама, осталась молода удовою, була рада, що до її люди ходили» (35).

Слід зазначити, що у давнину, яким би яскравим, замашним не було свято Масниці, молодь і старше покоління не переступали звичаєвих, етичних меж. Радість, веселощі - але не розгул. Пиття горілки регламентоване і строго дозоване, було своєрідним ритуалом. Мудро і послідовно протягом трьох тижнів готувалася наша людність до семитижневого посту: на Всеїдному - споживали щодня м'ясне і молочне; на Переступному - з переступом через два дні; на Масницю - їли тільки молочне. А вже у Великий піст не їли ні м'ясного, ні молочного, лише рослинну їжу та рибу. Обрядовість народного свята Масниці кризь віки дійшла до нас у своїй неповторній красі.

Надія ЗЯБЛЮК (Київ)

Джерела:

1. ІМФЕ* ф. 1 д., од. зб. 551, арк. 132. Зап. Нечипоренко П., с. Городище Косівське Володарського району, Київщина, 20-і рр. XX ст.
2. Зап. Зяблюк Н. від Мацюк К., 1910 р. н., с. Горошків Тетіївського району Київської обл., 1995 р.
3. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 551, арк. 43, м. Тараща.
4. Познанський Б. Третій лист з Дударів, «Основа», 1862, СПб.
5. ІМФЕ, ф. 1, од. зб. 573, арк. 170, м. Васильків.
6. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 552, арк. 89. Зап. Бичківський Ф., с. Опанасово Броварського району, 20-і рр. XX ст.
7. Кримський Аг. Звенигородщина. Шевченкова Батьківщина з погляду етнографічного та діалектичного. - Ч. - К., 1928.
8. Зап. Зяблюк Н. від Чепіль В., 1907 р. н., смт Володарка Київської обл. у 1993 р.
9. Катрій Ю. Пізнай свій обряд. - Ч. 1. - Нью-Йорк-Рим, 1982.
10. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 551, арк. 91, 20-і рр. XX ст.
11. ІМФЕ, ф. 1, од. зб. 573, арк. 189. Зап. Силенко М., м. Васильків, 20-і рр. XX ст.
12. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 3009, арк. 222. Зап. Горобець Улас, с. Петропавлівка Шевченківської округи, 1929.
13. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 312, арк. 28. Зап. Кливаденко К., с. Турбівка Білоцерківської округи, 20-і рр. XX ст.
14. Зяблюк Н. Масниця в Україні. - К.: Рідна школа, січень 2007.
15. ІМФЕ, ф. 1, од. зб. 761, арк. 78. Зап. Шидловський Лука, с. Велика Вовнянка на Білоцерківщині, 20-і рр. XX ст.
16. ІМФЕ, ф. 1, од. зб. 761, арк. 180. Зап. Шульгач Михайло, с. Дружня Бородянського району, 20-і рр. XX ст.
17. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 551, арк. 52. Зап. Кливаденко К., с. Турбівка на Білоцерківщині, 20-і рр. XX ст.
18. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 308, арк. 45.
19. Зап. Зяблюк Н. від Білоцерківської Зінаїди, 1904 р. н., смт Володарка Київської обл., 1993 р.
20. Максимович М.О. Дні та місяці українського селянина. - К., 2002.
21. Зап. Зяблюк Н. від Задворної Югини, 1911 р. н., с. Мармулівка Володарського району, 1993 р.
22. Zbiór wiadomości do antropologii krajowej. - T. V. - Krakow, 1881.
23. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 551, арк. 71, 135. Зап. Нечай К., с. Великі Ерчики Сквирського району, 20-і рр. XX ст.
24. ІМФЕ, ф. 1, од. зб. 551, арк. 149. Зап. Карпенко Л., м. Васильків, 20-і рр. XX ст.
25. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 309, арк. 255. Зап. Осиковий К., с. Сбаражівка Плисківського району Бердичівської округи, 1929 р.
26. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 551, арк. 9, 20-і рр. XX ст.
27. Ziemia. - Krakow, 1912. - № 15.
28. ІМФЕ, ф. 1, од. зб. 330-331, арк. 39, с. Потік на Білоцерківщині, 20-і рр. XX ст.
29. Зяблюк Надія. Вечорниці. - К.: Радянська школа, 1989. - № 2, 4.
30. Інститут рукопису НБУ ім. Вернадського. - Ф. XXXVI, 142. - С. 48-52. Архів А. Кримського, с. Колодисте Звенигородського повіту.
31. Зап. Зяблюк Н. від Пастушенко Ольги Григорівни, 1902 р. н., с. Корогод Чорнобильського району, переселеної в с. Корогод Бородянського району, 1994р.
32. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 549, арк. 413, 447, с. Чагів Оратівського району Уманської округи, 20-і рр. XX ст.
33. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 549, арк. 344, с. Стеблів Шевченківської округи, 20-і рр. XX ст.
34. ІМФЕ, ф. 1 д., од. зб. 549, арк. 420, 426, зап. Горобець Улас, с. Петропавлівка Шевченківської округи, 20-і рр. XX ст.
35. Зап. Зяблюк Н. від Черниш Юлії Федорівни, 1906 р. н., с. Шопине Бородянського району, 2011 р.

Українська Родина

**Мова - Історія - Культура —
три чинники, що творять українську націю.**

Дякуємо нашим дорогим читачам, авторам, митцям,
спонсорам і меценатам, всім, хто допомагає творити
цей журнал. Ваша підтримка і ваш інтерес до нашого
видання дають йому енергію життя...

Передплачуйте часопис!

З повагою, редакція журналу «Українська Родина»
Шануймося, єднаймося, нас ніхто не здолає!

**Передплата у відділеннях Укрпошти — індекс 91640,
в редакції, тел.: (044) 501-48-22, 565-75-91**

Запрошуємо до співпраці авторів і розповсюджувачів.
З питань співробітництва та підтримки видання просимо
звертатися до редакції, тел.: (044) 501-48-22,
www.rodyna.com.ua, e-mail: mail@dds.com.ua

Українська Родина

7-8/2017 (116)

www.rodyna.com.ua

передплатний індекс 91640

Міжнародна школа «Меридіан»

**Сердечно
вітаємо
зі святами!**

ISSN 1819-9429

00116 >

9 771819 942003

Журнал «Українська Родина» –
допомагає створювати гармонію у сім'ї.
Мова, історія, традиції і звичаї – все це наша
рідна національна культура.

ISSN 1819-9550

№ 7-8/2017 (116)

Виходить з 15.06.1999 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Міністерства інформації України
КВ № 21651-1551 ПР від 02.11.2015р.

Засновник: Біленький С. Я.

Головний редактор: Біленька С. В.
Дизайн та верстка: ТОВ «СМПГ «ШАНС».

Адреса редакції: 02140, м. Київ
вул. Ревуцького, 44 оф.4;
Телефон редакції: (044) 565-75-91
E-mail: mail@dds.com.ua
www.dds.com.ua

Наша редакція:

Гордієць О.М.	Павлик О.В.
Добжанський Е.І.	Саннікова Л.П.
Желіба Т.Д.	Ситник В.Т.
Кагадій В.В.	Сіренко Г.О.
Косачевич П.І.	Левицька Н.В.
Кривоберець Т.О.	Купчин В.К.
Мицик В.Ф.	Маслак С.М.

Матеріали готували:

Олена Тарасенко, Галина Романчук,
Сергій Кучер, Олексій Мандзяк,
Докія Гуменна, Сергій Піддубний,
Тамара Желіба, Надія Зяблюк,
Ірина Іршак, Ніна Удовенко,
Іван Просяник, Оксана Павлик,
Володимир Купчин, Олександра Федорук,
Тетяна Кривоберець, Ольга Білоножка,
Світлана Біленька

На диску до № 7-8/2017р.

Ліричні пісні у виконанні
гурту «Голосіївське відлуння».

Усі права належать ФОП Біленька С.В. та Видавництво ТОВ
«СМПГ «ШАНС». Передрук і будь-яке використання матеріалів
можливі тільки з посиланням на Журнал «Українська Родина».
Редакція має право публікувати будь-які надіслані на її адресу
твори, звернення читачів, листи, ілюстровані матеріали і зали-
шає за собою право редагувати матеріали.

Факт пересилання матеріалу до редакції означає згоду автора
на передачу редакції всіх виключних прав на використання тво-
ру в будь-якій формі і будь-яким способом.

Надання авторами їхніх персональних даних означає добро-
вільну згоду на їх зберігання та обробку.

Стиль оформлення видання та його зміст є об'єктами автор-
ського права та охороняються згідно з чинним законодавством.

Редакція не завжди поділяє погляди авторів публікацій, має
право відмовити в розміщенні матеріалів на сторінках видання,
якщо в них мають місце порушення законодавчих, технічних чи
художніх вимог або відсутня оплата.

За достовірність фактів, цифр, точність імен, прізвищ відпові-
дають автори, а за зміст рекламних матеріалів – рекламодавці.

Рекламодавець також самостійно несе відповідальність за збе-
реження авторських прав і прав третіх осіб, наявність необхідних
ліцензій і відомостей про сертифікацію продукції та послуг згідно
з чинним законодавством. У своїх діях видавництво керується
тим, що рекламодавець має право і заздалегідь отримав усі необ-
хідні для своєї діяльності, у тому числі і для здійснення публікацій,
дозволи. Передачею матеріалів рекламодавець підтверджує факт
надання видавництву права на виготовлення, тиражування та роз-
повсюдження його реклами.

Претензії стосовно якості друку і термінів виходу реклами
приймаються протягом 15 днів від виходу видання з публікацією.

Надруковано у ТОВ «Друкарня «Літера»

Адреса друкарні: м. Київ,
вул. Сім'ї Хохлових, 8,

Замовлення № 1, 2 від 02.01.2018 р.
Друк офсетний. Папір крейдований.
Формат 60x84 1/8. Обсяг: 5 ум. друк. арк.
Підписано до друку 27.12.2017 р.
Наклад 29545 примірників.
Ціна договірною.

Передплатний індекс 91640

© ФОП Біленька С. В.

© Видавництво ТОВ «СМПГ «ШАНС»

© Журнал «Українська Родина»
м. Київ – 2017

ШКОЛА

**3. Міжнародна школа
«Меридіан» вітає всіх зі
святами!**

ПІСНЯ

5. ГОЛОСІЇВСЬКЕ ВІДЛУННЯ

ПРО МАЙБУТНІХ УКРАЇНЦІВ

**6. Які ляльки –
таке майбутнє**

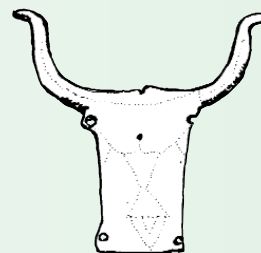
КНИЖКОВА ПОЛИЧКА: АНОНС

МАНДРИ

**12. Карпатський топірець –
важливий компонент
духовної і матеріальної
культури гуцулів**

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ

16. БЛАГОСЛОВИ, МАТИ!

**24. Коло, що творить
Божу силу**

ЗВИЧАЇ І ТРАДИЦІЇ

**27. З РІЗДВОМ БУДЬТЕ
ЗДОРОВІ!**

**28. «ЛЮТНЕВИЙ СНІГ
ВЕСНОЮ ПАХНЕ»**